

LIBRIS

We know
books

Dragoș-Mihail Daghie

DREPTUL INSOLVENȚEI

Curs universitar

Universul Juridic

București

-2026-

ABREVIERI.....	5
CAPITOLUL I. NOȚIUNI INTRODUCTIVE PRIVIND INSOLVENȚA.....	7
1.1. Considerații istorice	7
1.2. Sediul materiei	15
A. Reglementarea europeană.....	15
B. Reglementarea națională.....	17
Secțiunea I. Rolul insolvenței în activitatea comercială.....	18
Secțiunea II. Noțiunea și caracterele insolvenței.....	28
2.1. Noțiunea de insolvență.....	28
2.2. Caracterele insolvenței.....	31
Secțiunea III. Scopul și obiectul procedurii insolvenței.....	34
3.1. Scopul procedurii insolvenței	34
3.2. Obiectul procedurii insolvenței.....	35
CAPITOLUL II. PRINCIPIILE GENERALE ALE INSOLVENȚEI.....	36
2.1. Maximizarea gradului de valorificare a activelor și de recuperare a creanțelor	36
2.2. Acordarea unei șanse debitorilor de redresare eficientă a afacerii, pentru menținerea activității economice și protejarea locurilor de muncă, prin accesul efectiv al debitorului la mijloace de avertizare timpurie, prin intermediul procedurilor de prevenire a insolvenței sau prin procedura de reorganizare judiciară, fără a aduce atingere altor soluții de redresare.....	38
2.3. Asigurarea unor proceduri de prevenire a insolvenței și insolvență eficiente, inclusiv prin mecanisme adecvate de comunicare și derulare a procedurii într-un timp util și rezonabil, într-o manieră obiectivă și imparțială, cu un minim de costuri, de natură a duce la descărcarea de obligații	45
2.4. Asigurarea unui tratament egal al creditorilor de același rang	49
2.5. Asigurarea unui grad ridicat de transparență și previzibilitate în procedurile prevăzute de prezenta lege.....	51

2.6. Protejarea informațiilor de natură concurențială privind afacerea debitorului, fără a împiedica accesul creditorilor la informațiile necesare și relevante care să le permită acestora să adopte o decizie în procedurile de prevenire a insolvenței și de reorganizare judiciară.....	53
2.7. Recunoașterea drepturilor existente ale creditorilor și respectarea ordinii de prioritate a creanțelor, având la bază un set de reguli clar determinate și uniform aplicabile	53
2.8. Limitarea riscului de credit și a riscului sistemic asociat tranzacțiilor cu instrumente financiare derivate prin recunoașterea compensării cu exigibilitate imediată în cazul insolvenței sau al unei proceduri de prevenire a insolvenței unui cocontractant, având ca efect reducerea riscului de credit la o sumă netă datorată între părți sau chiar la zero atunci când, pentru acoperirea expunerii nete, au fost transferate garanții financiare	58
2.9. Asigurarea accesului la surse de finanțare în procedurile de prevenire a insolvenței, în perioada de observație și de reorganizare, cu acordarea unui tratament adecvat, prioritar la plată, pentru protejarea acestor creanțe.....	59
2.10. Fundamentarea votului pentru aprobarea acordului/ planului de restructurare sau de reorganizare pe criterii clare, cu asigurarea unui tratament egal între creditorii de același rang, a recunoașterii priorităților comparative și a acceptării unei decizii a majorității, urmând să se ofere celorlalți creditori plăți egale sau mai mari decât ar primi în cazul următoarei alternative optime sau în faliment, după caz.....	62
2.11. Favorizarea, în procedurile de prevenire a insolvenței, a negocierii/renegocierii amiabile a creanțelor și a încheierii unui acord de restructurare sau, după caz, a unui concordat preventiv, asigurând continuitatea întreprinderii	64
2.12. Valorificarea în timp util și într-o manieră cât mai eficientă a activelor	65
2.13. În cazul grupului de societăți, coordonarea procedurilor de prevenire a insolvenței și de insolvență, în scopul abordării integrate a acestora.....	67

2.14. Administrarea procedurilor de prevenire a insolvenței și de insolvență de către practicieni în insolvență și desfășurarea acestora sub controlul instanței de judecată, în limitele prevăzute de prezenta lege	68
--	----

CAPITOLUL III. ORGANELE CARE APLICĂ PROCEDURA.

PARTICIPANȚII LA PROCEDURĂ	76
3.1. Instanțele judecătorești.....	76
3.1.1. Judecătorul sindic	79
3.1.2. Curtea de Apel	82
3.2. Administratorul judiciar.....	84
3.3. Lichidatorul judiciar.....	91
3.4. Adunarea creditorilor	93
3.5. Comitetul creditorilor.....	102
3.6. Administratorul special.....	105

CAPITOLUL IV. DESCHIDEREA PROCEDURII

INSOLVENȚEI	108
4.1. Caracterul cert al creanței	118
4.2. Cererea debitorului.....	121
4.3. Cererea creditorului	125
4.4. Efectele deschiderii procedurii insolvenței	127
4.5. Primele măsuri	132
4.6. Tabelul de creanțe	138
4.7. Contestațiile	140

CAPITOLUL V. PROCEDURA GENERALĂ

5.1. Noțiuni generale.....	143
5.2. Reorganizarea judiciară	148
5.3. Falimentul	161

CAPITOLUL VI. PROCEDURA SIMPLIFICATĂ

CAPITOLUL VII. SITUAȚIA UNOR ACTE ALE

DEBITORULUI	174
7.1. Noțiuni introductive	174
7.2. Modalități ale acțiunii în anulare a actelor frauduloase	175

A. Art. 117 alin. (1) din Legea nr. 85/2006	175
B. Art. 117 alin. (2) și (4) din Legea nr. 85/2014	178
7.3. Considerații cu privire la prețul stabilit în actele juridice	184
7.4. Considerații cu privire la înstrăinarea părților sociale	187
7.5. Considerații cu privire la alte situații în care se poate solicita sau nu anularea unor acte frauduloase	196
7.6. Concluzii	197

CAPITOLUL VIII. ATRAGEREA RĂSPUNDERII PENTRU

INTRAREA ÎN INSOLVENȚĂ	199
------------------------------	-----

Secțiunea I. Răspunderea administratorilor	199
--	-----

8.1. Noțiuni introductive	199
---------------------------------	-----

A. Principiile reglementării dreptului român	199
--	-----

B. Reglementări ale statelor europene	202
---	-----

8.2. Formele răspunderii administratorilor societății pe acțiuni	206
--	-----

8.3. Răspunderea civilă a administratorilor	211
---	-----

A. Răspunderea civilă a administratorilor față de societate	213
---	-----

B. Răspunderea civilă a administratorilor față de terți	218
---	-----

C. Răspunderea civilă a administratorilor în temeiul Legii nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență	220
--	-----

D. Condițiile antrenării răspunderii civile a administratorilor	224
--	-----

E. Solidaritatea administratorilor	226
--	-----

F. Acțiunea în răspunderea administratorilor	227
--	-----

8.4. Răspunderea penală a administratorilor	230
---	-----

8.5. Răspunderea contravențională a administratorilor	234
---	-----

Secțiunea II. Răspunderea organelor de conducere	235
--	-----

CAPITOLUL IX. ÎNCHIDEREA PROCEDURII INSOLVENȚEI	239
---	-----

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	243
------------------------------	-----

Noțiuni introductive privind insolvența

1.1. Considerații istorice

Negoțul este cunoscut ca îndeletnicire din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre, el traversând felurite forme și modalități, în funcție de specificitatea relațiilor sociale, nevoilor consumatorilor și producătorilor, transformându-se perpetuu în ceea ce regăsim în epoca contemporană prin diversitate și amplitudine.

Evident că formele incipiente de comerț se diferențiază substanțial față de ceea ce reprezintă astăzi domeniul comercial, în toată anvergura sa.

Cu toate acestea, există câteva constante ale activității comerciale pe care le vom regăsi indiferent de momentul la care vom analiza caracteristicile acesteia, printre ele fiind și dificultățile pe care le poate traversa această activitate, greutăți ce pot fi traversate mai ușor sau mai greu, sau care devenind insurmontabile conduc la „decesul” comerciantului.

Dificultățile activității comerciale, insolvența – cum sunt denumite contemporan, au existat dintotdeauna, reprezentând o parte neplăcută a comerțului, dată fiind intenția oricărui comerciant de a avea succes în activitatea sa, succes ce este sinonim, într-o oarecare măsură, cu rezultatele financiare pozitive obținute.

Insolvența nu este o noțiune care să prezinte noutate în legislația țării noastre, fiind cunoscute, de-a lungul timpului, diferite reglementări și proceduri ce au fost aplicabile persoanelor care au intrat într-o dificultate privind plata datoriilor lor.

Dacă ar fi să facem o introspecție în istoria procedurilor de insolvență și/sau faliment în decursul existenței normate a omului, vom observa că cele două viziuni au avut o prezență constantă și alternativă în decursul succesiunii erelor.

Astfel, în vremea Imperiului roman, falimentul era dominat de elementul de justiție privată, creditorul putând să-și facă singur dreptate, putând să îl rețină pe debitor, să-l încarcereze în temnița sa privată pentru neplata datoriilor. Creditorul avea obligație ca în decurs de 60 de zile să îl scoată pe debitor la trei târguri pentru a i se oferi oportunitatea ca cineva să se ofere să-i

achite datoriile sau să îl salveze, proceduri în urma cărora creditorul putea dispune după bunul-plac de persoana debitorului, îl putea omorî, vinde sau păstra în gospodărie pentru acoperirea nevoilor personale. Dacă erau mai mulți creditori, aceștia îl puteau omorî și fiecare își lua o parte din trupul debitorului, simbolizând partea sa de datorie. Așadar, procedura se concentra mai mult asupra persoanei debitorului și mai puțin pe acoperirea datoriilor sale.

Ulterior, prin reglementări ale împăratului Marcus Aurelius, aceste practici au dispărut, intervenind procedurile ce se aplicau patrimoniului debitorului și persoanei sale, cunoscute ca *venditio bonorum* sau *distractio bonorum*. Aceste două proceduri vizau fie vânzarea în bloc a bunurilor debitorului, fie vânzarea cu amănuntul a acestora cu scopul de a acoperi datoriile acumulate de debitor.

În alte perioade, falimentul debitorului a fost tratat cu mai multă indulgență, apreciindu-se că acesta poate greși, greșeala fiindu-i recunoscută oricui și recunoscându-i-se debitorului șansa de a reveni în plaja activității comerciale. Însă acest tratament relaxat al stării de insolvență a cauzat nenumărate excесе, fiind deturnată această concepție de la finalitatea sa, de a accepta posibilitatea de a eșua, cu bună-credință, și de a se redresa. Excesele astfel întâlnite, într-un număr considerabil, au determinat revenirea la tratamentele mai aspre a falimentului, fiind înăsprite sancțiunile aplicate debitorului falimentar și îndreptându-se instrumentele legale, din nou, împotriva persoanei sale, până nu demult fiind cunoscute acele închisori ale datornicilor.

De-a lungul istoriei¹, conceptul actual de insolvență a oscilat atât ca terminologie, denumire, dar și ca înțeles și, mai ales, conținut și aplicabilitate.

Astfel, starea debitorului de a fi în imposibilitatea achitării datoriei sale a fost cunoscută ca infamie, reorganizare, faliment, insolvență, remediu sau sancțiune.

Astfel, încă din vremea romanilor s-a reglementat, într-o formă juridică, tratamentul celor care nu își execută obligațiile contractate, stabilindu-se procedura de *venditio bonorum*, trecându-se de la o executare asupra persoanei la o încercare de acoperire a prejudiciilor produse creditorilor².

¹ Pentru o analiză detaliată, a se vedea R. Bufan (coord.), *Tratat practic de insolvență*, Ed. Hamangiu, București, 2014, pp. 3 și urm.

² E. Molcuț, *Drept roman*, Ed. Edit Press Mihaela, București, 1999, pp. 330 și urm.

Această modalitate de acoperire a pagubelor intervenea în cazul fraudei creditorilor, adică în situația în care debitorul își crea sau își mărea starea de insolabilitate, fraudându-i astfel pe creditorii săi.

Perioada medievală s-a caracterizat prin calificarea insolvenței ca o sancțiune aplicată debitorului. În această construcție legislativă specifică epocii medievale, datornicului ce nu înapoia datoria către creditorii se aplicau pedepse prin legiuirile momentului, ajungându-se până la calificarea faptelor lor ca fiind infracțiuni³.

Reglementarea modernă a fost reprezentată de Codul comercial Napoleon, respectiv Legea din 15 septembrie 1807 cu privire la Codul comercial, publicată în Buletinul de legi 4e S., B 164, n° 2804, care cuprindea în Cartea a III-a dispoziții despre falii și reglementările judiciare, reabilitare și despre bancrută și alte infracțiuni în materie de faliment.

Și această reglementare franceză (înlocuită de Legea nr. 67-563 din 13 iulie 1967 cu privire la reglementările judiciare, la lichidarea bunurilor, la falimentul personal și la falimente) păstrează caracterul sancționator al procedurii falimentului, fiind de fapt o nouă reglementare de pedepsire a debitorului pentru ajungerea în situația imposibilității achitării datoriilor sale.

Definiția dată insolvenței în Codul comercial francez 1807 arăta în art. 437 că toți comercianții care încetează plățile sunt în stare de faliment. De asemenea, art. 438 menționa că toți comercianții în stare de faliment care se găsesc într-un caz de vină gravă sau de fraudă prevăzută de prezentul Cod vor fi considerați vinovați de bancrută simplă sau frauduloasă (astfel cum face clasificarea art. 439 C. com. fr.).

Regula conținută în Codul comercial francez 1807, asemănătoare cu cea conținută în Codul insolvenței român, arată că prioritate în declararea situației de faliment o are debitorul, el fiind cel mai în măsură să își cunoască situația patrimonială și evidența posibilităților de plată a datoriilor. Astfel, în trei zile de la încetarea plăților, debitorul trebuie să înregistreze la grefa tribunalului de comerț declarația de faliment, ziua încetării plăților fiind inclusă în termenul de trei zile.

Primele reglementări românești în materie de faliment au fost reprezentate de Codul Caragea din 1817 și Codul Calimah din 1817, materia nefiind însă dezvoltată în cuprinsul acestora.

³ A se vedea și St.D. Cărpenu, *Tratat de drept comercial român* (citată în continuare *Tratat 2019*), ed. a 6-a, actualizată, Ed. Universul Juridic, București, 2019, pp. 676 și urm.

Potrivit dispozițiilor din Codul Caragea, Partea a IV-a, Cap. VIII, art. 15, dacă datornicul va mofluzi (dacă nu va restitui datoriile), va fi judecat și se vor dovedi pagubele pe care acesta le-a pricinuit și va solicita de la creditorii săi „milostivire”, adică iertare de datorii, sau, eventual, eșalonare. Dacă creditorii vor refuza să acorde datornicului „milostivirea” solicitată sau dacă acesta nu va solicita „milostivirea”, va fi învinovățit ca un „mofluz” (falit) prefăcut.

Mofluzii mincinoși, astfel cum sunt ei reglementați în Partea a V-a, Cap. IV, art. 1, sunt cei care „se fac mofluzi” (se prefac a fi faliți) fără a fi și vor fi considerați hoți. Sancțiunea era închisoarea de un an, vânzarea averii și plata creditorilor din sumele obținute.

Codul Caragea prevede și soluția ca datornicul să ofere creditorilor averea sa pentru a se îndestula creanțele acestora și să scape de datorii, însă va depinde de acceptul creditorilor care pot refuza primirea averii debitorului. În cazul în care creditorii vor primi oferta debitorului, însă aceasta nu acoperă toate datoriile, ele se vor îndestula într-o ordine a preferințelor, în funcție de „analogia capetelor” (în funcție de data lor). Cei care nu vor reuși să se îndestuleze din averea debitorului vor rămâne „buni împrumutători”, astfel cum arată Codul. Au prioritate la acoperire datoriile obștești și cele domnești, care se vor achita cu precădere, apoi urmând datoriile „cu zălog”, având întâietate față de creanțele „fără zălog”.

În ceea ce privește Codul Calimah, această reglementare vorbea în Anexa nr. I despre ordinea în care creditorii își vor îndestula creanțele, făcându-se vorbire despre o hotărâre de deschiderii a procedurii falimentului (edictul), analizarea și verificare sumelor pe care le pretindeau creditorii, stabilirea ordinii de îndestulare a creanțelor, soluționarea eventualelor contestații cu privire la creanțele acceptate și, în final, împărțirea averii debitorului și închiderea procedurii⁴.

Codul comercial român 1887 a avut ca model Codul comercial italian 1882, care reprezenta o actualizare a Codului comercial francez 1807, păstrându-se, așadar, modelul francez în ceea ce privește reglementarea dreptului privat.

În Codul comercial român 1887 regăseam dispoziții referitoare la insolvență în cuprinsul Cărții III – Despre faliment, art. 695-880.

⁴ St.D. Cârpenaru, *Tratat 2019, op. cit.*, p. 678; R. Bufan, *op. cit.*, p. 29.

Încă din primele prevederi, legiuitorul arată că deschiderea procedurii falimentului se realiza prin hotărâre a instanței judecătorești ca urmare a cererii debitorului, a cererii unuia sau mai multor creditori și chiar din oficiu, în măsura în care comerciantul a încetat plățile pentru datoriile sale comerciale. Această posibilitate de a declara falimentul din oficiu, care nu se mai regăsește în reglementarea actuală, se putea pronunța dacă încetarea plăților era notorie sau dacă rezulta din fapte neîndoioase, tribunalul putându-l asculta pe debitor mai întâi dacă apreciaa necesar.

Se regăsește în reglementarea Codului comercial 1887 obligația debitorului falit de a-și declara falimentul în trei zile de la încetarea plăților, ca și în reglementarea actuală, prioritatea aparținându-i întrucât acesta este cel mai în măsură să își cunoască propria situație patrimonială cel mai bine.

În Titlul IV al Codului, art. 859-867, sunt stipulate dispoziții referitoare la falimentul societăților comerciale, care au un caracter derogatoriu față de cele generale cuprinse în Cartea III, completându-se însă cu acestea.

Potrivit dispozițiilor art. 702 (art. 707 după renumerotarea articolelor) C. com. 1887, comerciantul care s-a retras din comerț va putea fi declarat în faliment, însă numai în decursul a cinci ani de la acest eveniment și numai când încetarea plăților a avut loc în timpul exercițiului comerțului sau chiar în anul următor pentru datorii decurgând din același exercițiu. În cazul morții comerciantului exista posibilitatea declarării falimentului, însă numai în decursul unui singur an de la data morții acestuia.

Noua orânduire statală, ulterioară schimbării regimului ca o consecință a Revoluției din anul 1989, a adus și o reglementare a materiei insolvenței, actualizată prin Legea nr. 64/1995 privind procedura reorganizării și lichidării judiciare⁵.

⁵ Republicată în temeiul dispozițiilor art. VIII alin. (1) din Legea nr. 149/2004 pentru modificarea și completarea Legii nr. 64/1995 privind procedura reorganizării judiciare și a falimentului, precum și a altor acte normative cu incidența asupra acestei proceduri, publicată în M. Of. nr. 424 din 12 mai 2004, dându-se textelor o nouă numerotare.

Legea nr. 64/1995 a mai fost republicată în M. Of. nr. 608 din 13 decembrie 1999 și a fost rectificată în M. Of. nr. 89 din 28 februarie 2000, iar ulterior a mai fost modificată prin O.G. nr. 38/2002 pentru modificarea și completarea Legii nr. 64/1995 privind procedura reorganizării judiciare și a falimentului, publicată în M. Of. nr. 95 din 2 februarie 2002, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 82/2003, publicată în M. Of. nr. 194 din 26 martie 2003.